CZU DOI https://doi org/ / - ( )

THE HIGHLIGHTS OF THE INTERWAR LEGAL THINKING IN THE CONSTRUCTION OF THE CONTEMPORARY RULE OF LAW STATE

Valentin MARGINEANU Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova e-mail : vmargineanu @gmail corn https://orcid org/ - - - Rodica CIOBANU Doctor habilitai în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova e-mail: rod ciobami@grnail corn https://orcid org/ - - -

În ultimul timp, necesitatea reevaluării dimensiunii axiologice a dreptului și a reconsiderării ideii de stat de drept și de valori democratice a fost tot mai accentuată, nu doar în condițiile statelor cu democrații tinere precum Republica Moldova Transformările radicale în care statele post-sovietice au intrat spre sfârșitul secolului XX le-au făcut să aspire la înființarea unor societăți în care principiile călăriei dreptului să nu fie doar consacrate în acte normative, ci să fie și practicate Astfel, având în vedere diversitatea provocărilor cu care se confruntă statele contemporane, procesele și crizele care provoacă din ce în ce mai mult democrația și statul de drept, considerăm oportun să revenim la gândirea filozofică și legală și la determinarea valențelor acesteia în construirea calității contemporane a dreptului, evidențiind caracterul său particular, specific și originai, care îi determină locul în gândirea filozofico-juridică universală Keywords: rule of law state, naturai law, positive law, philosophical-legal thinking, fundamental values

VALENȚELE GÂNDIRII JURIDICE INTERBELICE ÎN CONSTRUCȚIA STATULUI DE DREPT CONTEMPORAN

în ultimul timp tot mai mult s-a accentuat necesitatea reevaluării dimensiunii axiologice a dreptului și a reconsiderării ideii statului de drept și a valorilor democratice nu doar în condițiile unor state cu democrații tinere precum cea a Republicii Moldova Transformările radicale în care au intrat statele post-sovietice spre sfârșitul secolului XV au făcut ca acestea să aspire spre constituirea unor societăți in care principiile statului de drept nu doar sunt consfințite la nivel de acte normative, dar și sunt practicate Astfel, ținând cont de diversitatea provocărilor la care sunt supuse statele contemporane, de procesele și crizele care tot mai frecvent pun la încercare democrația și statul de drept, considerăm oportună revenirea la gândirea filosofico-juridică și determinarea valențelor acesteia în construcția statului de drept contemporan, prin evidențierea caracterului particular, specific și original al acesteia, ceea ce-i determină și locul în cadrul gândirii filosofico-juridice universale Cuvinte-cheie: stat de drept, drept natural, drept pozitiv, gândirea filosofico-juridică, valori fundamentale Revista Națională de Drept

LES VALENCES DE LA PENSÉE JURIDIQUE DE L'ENTRE-GUERRE DANS LA CONSTRUCTION DE L'ÉTAT DE DROIT CONTEMPORAIN

În ultimul timp, s-a subliniat tot mai mult necesitatea reevaluării dimensiunii axiologice a dreptului și a reconsiderării ideii de stat de drept și de valori democratice, nu doar în condițiile statelor cu democrații tinere precum Republica Moldova Transformările radicale în care au intrat statele post-sovietice spre sfârșitul secolului XX le-au făcut să aspire la înființarea unor societăți în care principiile statului de drept să nu fie doar consacrate în acte normative, ci să fie și practicate Astfel, având în vedere diversitatea provocărilor cu care se confruntă statele contemporane, procesele și crizele care testează din ce în ce mai mult democrația și statul de drept, considerăm oportună revenirea la gândirea filosofică și și determinarea valențelor acesteia în construcția statului de drept contemporan, punând accent caracterul său particular, specific și original, care îi determină și locul în

gândirea filozofică și juridică universală Mots-cles: état de droit, droit naturel, droit positif, pensée philosophique et juridique, valeurs fondamentales VALENȚA GÂNDIRII JURIDICE A PERIOADAI INTERBELICE ÎN CONSTRUCȚIA UNUI STAT DE JURIDIC MODERN Recent, s-a subliniat tot mai mult necesitatea reevaluării dimensiunii axiologice a dreptului și a revizuirii conceptului de stat de drept și de valori democratice, nu numai în contextul statelor cu democrații tinere, precum Republica Moldova Transformările radicale în care au intrat statele post-sovietice până la sfârșitul secolului AT le-au determinat dorința de a crea societăți în care principiile statului de drept să nu fie doar consacrate în reglementări, ci să fie și implementate în practică Astfel, având în vedere varietatea provocărilor cu care se confruntă statele moderne, procesele și crizele care testează din ce în ce mai mult democrația și statul de drept, considerăm oportun să revenim la gândirea filozofică și juridică și să determinăm valența acesteia în construirea unui stat de drept modern, evidențiind caracterul său special, specific și original, care îi determină locul în gândirea filozofică și juridică globală Ключевые слова: правовое государство, естественное право, позитивное право, философско-право, естественное право, философско-право, философско-право льные ценности Introducere Dimensiunea axiologică a dreptului, din ce în ce mai mult, pare a fi sub o nevoie crescândă de reevaluare și sub nevoia de a reconsidera ideea statului de drept și a valorilor democratice, și nu numai în țările cu democrații tinere, precum Republica a Moldovei Ca urmare a transformărilor radicale din statele post-sovietice spre sfârșitul secolului XX, aceste țări au aspirat să creeze o societate în care principiile statului de drept sunt definite și practicate Prin urmare, având în vedere diversitatea provocărilor cu care se confruntă statele contemporane, procesele și crizele care provoacă din ce în ce mai mult democrația și statul de drept, considerăm necesară revizuirea gândirii juridico-filosofice și definirea valorii acesteia în construcția statului de drept contemporan, evidențiind caracterul său particular, specific și original, care îi determină și locul în cadrul dreptului universal -gândirea filozofică După cum CA Dumitrescu [, p -] susține că instaurarea statului de drept rămâne un obiectiv fundamental nu numai pentru știința juridică, ci și pentru filosofia socială și filosofia dreptului, dat fiind faptul că definirea și identificarea dimensiunii axiologice care va fi considerat timp de secole ca fundament al nr ( ), organizarea statală-socială, a fost și rămâne o provocare pentru omenirea În acest sens, Mircea Djuvara susține că statul este cel mai puternic și mai interesant ( ) realitatea dreptului și cea mai interesantă de studiat" [, p] Stabilirea relației de dependență dintre stat și drept a produs un concept notabil, care a stârnit dezbateri continue de-a lungul mai multor secole și rămâne un subiect de dezbatere permanent și constant, nu numai în mediul academic, ci și în viața de zi cu zi, care nu a fost în totalitate rezolvat până acum, dar poate a fost actualizat Chiar dacă, de-a lungul timpului, mulți savanți au făcut progrese științifice semnificative în studiul călăriei legii, conceptul a fost asociat mai des cu dorința umană decât cu realitatea și de aceea dezbaterile în jurul înființării sale au fost un imperativ din ce în ce mai de actualitate menit să identifice un model de organizare socială bazat pe valori fundamentale, considerat de profesorul CA Dumitrescu [, p] să fie metavalori socio-juridice În același timp, exercițiul intelectual de identificare a fundamentelor axiologice ale organizării societăților în conformitate cu idealul statului de drept subliniază că trebuie, de asemenea, să

încercăm să documentăm practicile socio-juridice implementate pentru a redirecționa și a defini alte modalități de atingere a regulii de drept lege Astfel, conceptul de stat de drept nu trebuie să rămână doar o aspirație sau un ideal, ci trebuie să devină o bază solidă pentru și în numele căreia se întemeiază societatea și care oferă oportunități echitabile tuturor membrilor săi Definirea conceptului și a domeniilor aplicate Conceptul de mers a legii a apărut alături de dezbaterea privind relația dintre stat și lege pentru a proteja drepturile individului și pentru a preveni abuzurile de stat, inclusiv abuzurile celor de la putere Inițial, a fost formulat în cadrul filozofiei dreptului, dar de atunci a câștigat un interes științific considerabil și a fost o constantă subiect de cercetare pentru diverse științe sociale și, firește, în primul rând pentru științe juridice Timp de câteva secole a fost o preocupare continuă de cercetare, dar se pare că astăzi, conceptul de mers a dreptului s-a răspândit în multe domenii, precum politica, și este frecvent utilizat într-un format simplificat sau stereotip Frecvent, asistăm la folosirea populistă a conceptului călăriei legii, care este justificată de o nobilă voință de a construi, întări, ameliora și promova călătoria legii, terminând în cele din urmă cu profanarea conceptului În acest fel, denaturează, neglijează și uită substanța și ideea fundamentală a acestui concept, așa cum a fost gândit de doctrinarii care l-au dezvoltat cu atenție și consecvență Această realitate ne întărește convingerea că, în ciuda realizărilor remarcabile în domeniu, acest subiect este departe de a fi epuizat Relevanța incontestabilă a subiectului derivă, pe de o parte, din nevoia de a identifica mijloace și mecanisme concrete de punere în practică a conceptului și, pe de altă parte, din nevoia de a-l redefini și de a reveni la esența sa fondatoare inițială Prin urmare, conceptul de mersul legii a apărut ca o forță motrice în spatele promovării individuale a drepturilor și libertăților și limitând puterea și sfera de aplicare a statului, reprezentând mecanismul de garantare a supremației legii asupra politicii Dezvoltarea acestui concept neechivoc arată că asigurarea eficienței și eficacității necesită o întoarcere la origini, la baza a ceea ce sa crezut inițial - asigurarea păcii în societate Așa cum susține G Pohoață [ ] cu referencé la scopul statului în Imm Opinia lui Kant înseamnă doar protecția drepturilor; iar statul trebuie să garanteze cetățenilor săi posibilitatea de a se bucura de drepturile lor, dar nu trebuie să se amestece în activitățile individuale și nici să se ocupe de activitățile individuale Statul și-a îndeplinit funcția atunci când a protejat libertatea tuturor; în acest scop, starea trebuie să fie a Revista Națională de Drept Stat bazat pe statul de drept'' Așadar, pacea nu se poate realiza fără o protecție reală a indivizilor față de eventualele abuzuri și excizii de putere, fapt care ne conduce, fără îndoială, să fim de acord cu opinia profesorului G Pohoață [ ], care subliniază cât de relevante sunt ideile proiectul "pace eternă" propus de Imm Kant și care intenționează să asigure o ordine mondială în care războaiele și consecințele lor sunt evitate și instaurarea statului de drept Cu alte cuvinte, pacea socială nu poate exista decât într-o societate în care prevalează dreptatea, rațiunea, cinstea, echitatea și binele comun, toate fiind și premisele statului de drept Cel mai frecvent, conceptul de mersul legii este atribuit lui Imm Kant Deși autorul nu folosește în mod explicit conceptul menționat, în direcția dezvoltării acestui concept pare a fi întruchipată esența doctrinei kantiene și potrivit căreia scopul statului este doar acela de a proteja drepturile și de a garanta drepturile și libertăţi ale individului Potrivit lui Giorgio del

Vecchio, există un oarecare adevăr în teoria kantiană "și anume că statul trebuie să recunoască valoarea ființei umane și să-și limiteze acțiunile oriunde ar distruge această valoare, care reprezintă și un drept" [, p] Cu toate acestea, Giorgio del Vecchio concluzionează că ,, nu înseamnă că statul este prin natura sa indiferent sau străin de problemele economice publice, de cultură și de viața morală și că trebuie să renunțe la promovarea binelui public" [, p] În zilele noastre, înțelegerea "călătoriei legii" a evoluat în direcția asimilării și diversificării semnificațiilor sale și putem observa o mare diversitate de interpretări și definiții formulate de mulți savanți În ciuda acestei diversități, unele elemente comune pot fi identificate, cum ar fi: - garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; - primatul legii asupra autorității statului; - autoritatea instanțelor, în primul rând pentru a proteja distracția drepturi și libertăți fundamentale etc În acest scop, concepția liberală de restrângere a activității statului, minimizând implicarea acestuia în viața privată și încurajând inițiativa individuală, trebuie revizuită Prin urmare, statul trebuie să cuprindă în activitatea sa orice domeniu al activității umane, dar numai în limitele legii, întrucât legea este expresia dreptății, iar dreptatea este o periferie a naturii umane Cercetătorii care urmăresc să abordeze temele de organizare socială, stat, drept etc printr-o abordare distinctă și profundă concentrează dezbaterea științifică asupra existenței sau inexistenței legăturii dintre mersul dreptului și dreptul natural Explorând aceste dezbateri, uneori, se poate argumenta că nu sunt lipsite de fond, dar în opinia noastră această soluție este superficială și evidentă Este practic larg acceptat că unul dintre principiile fundamentale ale calității legii este garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului Cu toate acestea, drepturile și libertățile fundamentale ale omului își au originea în acele drepturi naturale pe care gândirea filozofică și juridică le-a identificat, promovat și impus de-a lungul a sute și chiar mii de ani Chiar și eu Kant, prin doctrina sa "n-a făcut altceva decât să concretizeze și să clarifice, printr-o metodă mai amănunțită, ideile anterioare ale școlii de drept natural ( ) prin Kant se termină școala de drept natural și școala de drept rațional începe " [, p -] Plecând de la această observație, susținem și punctul de vedere conform căruia "ideea statului de drept ( ) își are originile străvechi în dreptul natural" [, p], iar "stăpânirea dreptului nu poate fi altceva decât domnia dreptului natural al unei națiuni" [, p] Într-adevăr, după cum sa spus mai devreme, este esențial să revenim la conținutul inițial care a încadrat conceptul de statul de drept În consecință, ar fi util să recăpătăm savanții care au dezvoltat acest concept, care au promovat drepturile omului inerente, care au pus bazele unei reforme politice democratice то: ( ), gime, un sistem care nu poate fi conceput fără statul de drept, fără drepturile omului, fără garantarea și aplicarea efectivă a drepturilor omului, fără o bază rezonabilă a relațiilor dintre stat și individ Aceste criterii sunt îndeplinite cu succes și de gânditorii români din perioada interbelică, ale căror idei sunt încă relevante în zilele noastre și pot fi subliniate din mai multe perspective Ne referim la "autori precum Dumitru Drăghicesu, Nicolae Titulescu, Constantin Stere, Valeriu lordăchescu, gândirea filozofico-juridică a lui Eugeniu Speranfia și Mircea Djuvara, Mircea Vulcănescu etc Prin urmare, studiul și exploatarea ideilor lor filozofico-juridice este o trebuie să asigure bazele teoretice pentru evoluția continuă a dreptului, care să se întemeieze pe valori spirituale, precum

echitatea, dreptatea, libertatea, dreptatea" [, p -] În vederea ştergerii oricăror îndoieli, autoarea Rodica Ciobanu îşi pune câteva întrebări retorice: ,,E posibil ca caracterul raţional al dreptului, pentru care a optat Drăghicescu, să nu mai fie relevant? Este posibil ca ruptura dintre lege şi morală să fie atât de mare încât să nu mai fie nevoie să ne întoarcem la analiza relaţiei dintre aceste două domenii normative? Sau poate nu mai există confuzie în analiza naturii şi dinamicii dreptului? A fost rezolvată problema interpretării dreptului? Sau poate nu există nicio evoluţie în metodologia dreptului? Care este rolul fiinţelor umane ca subiect de drept şi totuşi ca obiect? Sau poate, mai există o înţelegere comună între viaţă, raţiune şi societate?'' [, p] Aceste întrebări se referă direct la conceptul de mersul legii Valeriu lordachescu: Statul de drept si dreptul natural Desigur, acest articol s-ar putea să nu fie înţeles dacă căutăm să evidenţiem într-un mod superficial sau chiar gen- eliminând astfel contribuţiile majore aduse de toţi reprezentanţii perioadei interbelice Din acest motiv, în schimb, alegem să evidenţiem ideile unui gânditor interbelic influent, mai puţin cunoscut astăzi şi chiar pe atunci, preotul Valeriu lordachescu (-) Fără îndoială că întrebările adresate de V lordăchescu au un caracter interdisciplinar şi nu sunt străine timpului contemporan, menţionând doar, de exemplu, cele legate de exploatarea Sistemului social-normativ - situaţii de blocaj pentru societate, crize, absenţa unui Sistem de norme, valori, principii [, p] V lordăchescu, deşi o OverView retrospectivă, rezumă conceptele istorice ale dreptului şi descoperă o variaţie extrem de largă a acestora Analizând diferitele definiţii de drept ale diferiţilor autori de-a lungul istoriei, V Iordăchescu le clasifică în două categorii opuse: a) concepţia dreptului ca putere; b) noţiunea morală de drept În urma acestei analize, V lordăchescu observă că prima concepţie echivalează legea cu puterea fizică, care acţionează direct prin forţă, în timp ce a doua plasează legea în perspectiva unei puteri ideale care nu acţionează direct prin forţa fizică a corpului , dar cu raţiune Astfel, întrucât prima concepţie confundă legea cu puterea şi în cele din urmă duce la afirmaţia că statul este singurul izvor al dreptului, nu poate fi unul fezabil şi acceptabil în opinia autorului În schimb, V lordăchescu, o acceptă pe cea de-a doua care "pretinde că legea este centrul principal al justiţiei, care este virtutea morală naturală prin excelenţă socială" [, p] iar legea înţeleasă ca putere morală sau raţională este numită de V Iordăchescu drept natural [, p] Ţinând cont de reperele retrospective, vom atrage atenţia asupra mai multor aspecte, care în opinia noastră încadrează şi subliniază cele mai bune contribuţii ale lui V lordăchescu În primul rând, dorim să discutăm despre relaţia dintre drept şi morală, care este şi ea prezentă Revista Naţională de Drept în lucrările unor filosofi remarcabili (cum ar fi Kant) V Iordăchescu, printr-o explorare asupra modului în care este abordat acest subiect, respinge opiniile celor care susţin sau promovează separarea dreptului de morală (empirişti, pozitivişti, neokantieni) [, p] Mai degrabă, el afirmă că legea, împreună cu binele şi virina, constituie o bază majoră a moralităţii [, p] Cu toate acestea, pentru a înţelege pe deplin esenţa şi natura dreptului, trebuie să cunoaştem sensul justiţiei, o parte indispensabilă a unei înţelegeri moderne şi a definiţiei dreptului Numai pornind de la semnificaţiile acestei noţiuni este posibilă înţelegerea naturii dreptului, din punctul de vedere al relevanţei sale teoretice şi practice Potrivit lui V Iordăchescu, dreptatea are două sensuri: - un sens subiectiv; - şi un sens obiectiv Dreptatea subiectivă este o

virină morală fundamentală "care stă în voința ființei umane de a practica dreptatea obiectivă" [, p] În timp ce dreptatea obiectivă înseamnă "calitatea a ceea ce este drept" [, p] Numai acesta din urmă stabilește ceea ce este corect în fiecare caz particular și determină astfel esența moralității în societate Potrivit autorului, această categorie de justiție are trei caracteristici fundamentale: obiectivitatea, universalitatea și suveranitatea Din perspectiva unei abordări corelative, V Iordăchescu prezintă şi diferite forme de justiţie obiectivă, referindu-se la anumite criterii citate sau formulate de autor În consecință, el operează cu dreptate naturală și dreptate pozitivă Prima derivă din natura umană, iar a doua - din determinări umane pozitive Un alt punct de vedere, în opera sa, se referă la modul în care V Iordăchescu folosește aceeași perspectivă de abordare cu référencé a clarificării dreptului, delimitând între dreptul obiectiv și dreptul subiectiv, dar în același timp, conectându-l cu justiția Ambele forme sunt prezentate ca fiind indispensabile justiției obiective "Dreptul subiectiv este puterea morală pe care o are o ființă umană pentru a revendica ceea ce este drept și conform dreptății obiective" [, p] Pentru legea obiectivă este obligatorie respectarea justiției obiective și este definită de V Iordăchescu drept "un interes sau o funcție justă" [, p] Din această corelație obligatorie, autorul trage următoarele trăsături caracteristice dreptului obiectiv: exigent, inviolabil și neprescriptiv Așadar, plecând de la încadrarea justiției în natural și pozitiv, V lordăchescu distinge și între dreptul natural și dreptul pozitiv, acordând prioritate dreptului natural Căutând o explicație a ceea ce înseamnă dreptul natural, afirmă V Iordăchescu "drept natural înseamnă ordinea juridică, bazată pe natură, cunoscută numai prin rațiune și independentă de dreptul pozitiv" [, p] În timp ce unele drepturi naturale sunt întruchipate și sancționate de dreptul pozitiv, totuși aceste drepturi își păstrează caracterul nescris și universal, în cele din urmă, pozitivul fiind doar pedeapsa V Iordăchescu analizează și fundamentele reale ale conceptului de drept natural El încearcă să identifice dacă există o ordine juridică bazată pe natură, adică drept natural Răspunsul este afirmativ, având în vedere de exemplu că există drepturi inviolabile, indiferent dacă dreptul pozitiv le consacră sau nu (dreptul la viață, dreptul la libertate etc) Mai mult, chiar și în cadrul societății însăși, conștiința individuală își ridică vocea împotriva regulilor pozitive nedrepte, concepând anumite modificări ale dreptului pozitiv, cu alte cuvinte, apare ideea a ceea ce ar trebui să fie aceste reguli În acest fel, se naște tendința spre o lege ideală, naturală, derivată cu ajutorul rațiunii umane Pentru a dovedi existența și utilitatea dreptului natural, V Iordăchescu subliniază câteva consecințe lipsite de sens ale déniai a acesteia: • Orice lege pozitivă, prin faptul că există, trebuie considerată justă nr ( ), • Persoana umană nu poate avea alte drepturi decât cele recunoscute de legea pozitivă • Nu ar exista drept internațional decât dacă o forță internațională care o impune • Caracterul obligatoriu al dreptului pozitiv, atunci când individul poate evita forța, dispare [, P-] O dimensiune relevantă în opera lui V lordăchestu este necesitatea de a descoperi fundamentele dreptului întemeiat pe dreptate, care este susținută de faptul că dreptatea este cea care definește și precede legea Considerând că dreptatea obiectivă reprezintă una dintre valorile morale obiective, V lordăchescu susţine că Justiţia, legea ( ) este binele moral, aplicat în viaţa socială a fiinţei umane" [, p] Având în vedere caracterul îndoielnic al fundamentelor dreptului, V

lordăchescu deniază soluția biologului, soluția utilitarismului privat, soluția utilitarismului social și de stat și acceptă, susține și susține pe deplin soluția raționalistă, potrivit căreia "natura și morala persoana ființei umane este fundamentul dreptului și îi conferă calitatea unei valori morale obiective" [, p] În consecință, drepturile naturale sunt făcute de nevoile de viață și de dezvoltare ale unei persoane morale O atenție deosebită trebuie acordată modului în care V Iordăchescu acordă prioritate drepturilor naturale în funcție de interesele și funcțiile pe care le reprezintă Pe o poziţie superioară sunt plasate drepturile naturale ale conştiinţei, care răspund nevoilor persoanei morale Acestea sunt absolute și suverane, nu pot fi desființate, restrânse sau suspendate Aproape de ele sunt drepturile societății, cărora le sunt subordonate drepturile persoanei empirice În partea de jos a ierarhiei se află drepturile societății inferioare (familia), care sunt subordonate drepturilor societății superioare (națiunea) [, p] Această ierarhie, potrivit autorului, este una firească și presupune nu numai subordonarea drepturilor inferioare față de drepturile superioare, ci și coordonarea orizontală a acestora în cadrul aceleiași categorii V Iordăchescu susține că numai această ierarhie naturală a drepturilor nu permite unui anumit drept să le suprime pe celelalte, fiecare păstrându-și suveranitatea Odată stabilită relația dintre drept și moralitate, se stabilește ierarhia, este necesar să se evidențieze principiile fundamentale ale dreptului și relația dintre dreptul natural și dreptul pozitiv Cu referire la principii, în prim plan apare principiul egalității tuturor ființelor umane V lordăchescu respinge însă ideea egalității absolute și afirmă egalitatea esențială și inegalitatea individuală a ființelor umane [, p] Cu referire la cel de-al doilea subiect, al relației dintre dreptul natural și dreptul pozitiv, aceasta se explică prin faptul că drepturile pozitive sunt necesare în condițiile schimbătoare ale vieții sociale și sunt, de asemenea, implementări pragmatice ale drepturilor naturale, fără a afecta imuabilitatea esențială a acestuia din urmă Există așadar un acord material între drepturile naturale și drepturile pozitive, mai degrabă decât opoziție În consecință, statul nu creează dreptul, ci mai degrabă determină dreptul natural, aduce sancţiunea forței sociale și pune puterea în slujba legii Această concluzie, susține V lordăchescu, se bazează și pe faptul că orice drept pozitiv care contravine dreptului natural este nedrept, iar conștiința morală nu îl recunoaște drept drept și, prin urmare, protestează împotriva lui în numele dreptății și al dreptului natural După ce a analizat relația dintre dreptul natural și dreptul pozitiv, V Iordăchescu remarcă o relativitate istorică, dar nu esențială, a dreptului și justiției, determinată de doi factori: - diferențele dintre inteligența umană în termenii cunoașterii dreptului și justiției; - diferenţele rezultate din aplicarea legii naturale la diferite condiţii ale vieţii sociale, în funcţie de timp şi spaţiu [, p] Legal Revista Naţională de Drept fenomenul este guvernat de doi factori: - unul intern, dinamic, permanent și în continuitate constantă, care se identifică cu simțul natural al dreptății; - un alt factor este externi, variabil în timp și spațiu, și în fornii lui, găsit în dreptul pozitiv, dar nu ca produs al puterii, ci mai degrabă al legii naturale În plus, autorul a subliniat baza rațională a principiilor dreptului natural, care permite transformarea dreptului natural dintr-un concept pur teoretic, speculativ, idealist într-un concept practic care poate fi realizat chiar și pe termen lung V lordăchescu afirmă în mod expres că conceptul de drept natural nu îl exclude pe cel de drept pozitiv, ci îi conferă

un alt conținut Legea pozitivă nu este o manifestare oarbă a puterii, ci o totalitate de consecințe ale dreptului natural, aplicate condițiilor schimbătoare ale vieții sociale Astfel, legea naturală este supusă evoluției, variațiilor accidentale, păstrându-și în același timp imuabilitatea esențială Concluzii Pornind de la subiectul și concluziile doctrinelor naționale și străine, V lordăchescu a fost constant preocupat de natura dreptului drept și a reevaluat conceptul de drept pozitiv, de drept natural și de raportul dintre ele Formulele de analiză și concluziile trase de V lordăchescu indică anumite asemănări și provocări care sunt puse în raport cu eficacitatea legii în formula actuală a statului de drept Când autorul observă că societatea, inclusiv legea, trece printr-o criză, ceea ce reprezintă o amenințare serioasă pentru viitorul ei, trebuie remarcat că această amenințare este evidentă și în zilele noastre, deoarece societățile sunt frecvent supuse diverselor forme de crize În acest context, argumentul lui V lordăchescu că principala cauză a naturii disfuncționale a dreptului este lipsa unui concept, a unei definiții a dreptului, acceptată de toți membrii societății, sau cel puțin de către conducătorii săi, este valabil și [, p], poate o mai bună înțelegere a importanței și necesității unei viziuni unificate asupra priorităților în promovarea valorilor fundamentale ale societății organizate conform statului de drept ar fi un pas important către redresarea situației Credința lui V lordăchescu în faptul că societatea nu poate fi salvată decât printr-o lege rațională și regretul său că, mai ales în secolele XIX-XX, primează conceptul de drept puternic, evidențiază încă o dată rolul individului ca ființă rațională și morală în implementarea practică a conceptului de stat de drept Principiile fundamentale ale ordinii juridice sunt însă reguli ale rațiunii, State V lordăchescu, întrucât rațiunea arată că aceste lucruri sunt favorabile existenței individului în cadrul societății de care aparține Din acest ultim punct, concluzionăm că cea mai mare realizare a lui V lordăchescu, care a încercat să restabilească valoarea conceptului de drept natural, este poate mai degrabă o întoarcere la natura umană morală și rațională, într-o perioadă în care acestea erau neglijate și în contextul renașterii dezbaterilor despre esența statului și a dreptului în societatea actuală

Referencés DUMITRESCU CA Atingerea statului de drept-un obiectiv fundamental, atât pentru filosofia dreptului, cât și pentru filosofia socială, Cogito Revista de cercetare multidisciplinară Bucureşti Editura Pro Universitaria, vol XI/ DJUVARA, M Teoria generală a dreptului Drept rațional, izvoare de drept pozitiv, ALL BECK, București POHOAȚA, G Immanuel Kant sau despre "Proiectul internațional de pace" Cogito Revista de cercetare multidisciplinară București Editura Pro Universitaria, vol II DEL VECCHIO G Lecții de filozofie juridică, Europa Nova București nr ( ), DELE ANU T Drept constituțional și instituții politice, Europa Nova București MOTICA R MIHAI Gh Philosophy of Law, Editura Almanahul Banatului Timișoara CIOBANU R The model of rațional legal culture in the interwar period, în: Revista de Filosofie Sociologie și Științe Politice, nr ( ), CIOBANU, R Interdisciplinary approaches to the value of social normative System in the works of V lordăchescu, în: Revista de Filosofie Sociologie și Științe Politice, nr ( ) IORDĂCHESCU V Strength of right, Union of Orthodox Clerics of Bessarabia Chisinau IORDĂCHESCU V Moral philosophy Institute of Graphie Arts Ά Terec', Iași, IORDĂCHESCU V Christianity and communi sm, Institute of Graphie Arts Ά Terec', Iași Revista Națională de Drept